

DIADALMAS EREJEDEN.

Tanulmányok Fekete Károly
60. születésnapja alkalmából

А

Acta. Debreceni teológiai tanulmányok

A Debreceni Református Hittudományi Egyetem
kiadványsorozata
14. kötet

Főszerkesztő és felelős kiadó:
Kustár Zoltán rektor

„HISZEK AZ IGE DIADALMAS EREJÉBEN!”

Tanulmányok Fekete Károly
60. születésnapja alkalmából

Szerkesztette: Bodó Sára és Horsai Ede

⌘

Debreceni Református Hittudományi Egyetem

Debrecen, 2020

„Hiszek az Ige diadalmas erejében!”
Tanulmányok Fekete Károly 60. születésnapja alkalmából
Szerkesztők: *Bodó Sára és Horsai Ede*

Acta. Debreceni teológiai tanulmányok
14. kötet

Főszerkesztő és felelős kiadó:
Kustár Zoltán rektor

ISSN: 2416-3570
ISBN: 978-615-5853-23-4

Kiadja: Debreceni Református Hittudományi Egyetem
Debrecen, 2020

© Debreceni Református Hittudományi Egyetem
Minden jog fenntartva

A borítón található kép részlet *Szilágyi Imre* grafikusművész által
Fekete Károly püspök 60. születésnapjára készített rézkarc ex libriséből.

A kötetben található illusztrációkat *Tamus István* grafikusművész készítette.

Fotó: *Barcza János*

A szöveget gondozta: *Tóth Erika*

Technikai szerkesztő: *Mikáczó Kamilla*

A kiadvány a debreceni könyvnyomtatás négy és fél évszázados
hagyományait őrző Alföldi Nyomda Zrt.-ben készült a 2020. évben
Felelős vezető: György Géza vezérigazgató

Dr. Fekete Károly

— |

| —

— |

| —

TARTALOMJEGYZÉK

TABULA GRATULATORIA	11
BEKÖSZÖNTŐ	
<i>KUSTÁR ZOLTÁN:</i> „Hiszek az Ige diadalmas erejében!”	17
KÖSZÖNTJÜK A ROKONT ÉS BARÁTOT!	
<i>FEKETE GYÖRGY:</i> Több mint barát	23
<i>GAÁL BOTOND:</i> Egymás közeli sors	27
KÖSZÖNTJÜK A TUDOMÁNYOS PÁLYATÁRSAT!	
<i>KOZMA ZSOLT:</i> Megbocsátás	37
<i>WOLFGANG RATZMANN:</i> A nosztalgia és a tudományos-történeti feldolgozottság között	55
KÖSZÖNTJÜK OKTATÓTÁRSUNKAT A DEBRECENI REFORMÁTUS HIT Tudományi EGYETEMEN!	
<i>KUSTÁR ZOLTÁN:</i> „Ha elenyészik is testem és szívem...”	71
<i>NÉMETH ÁRON:</i> Zsoltártextusok a szószéken	85
<i>PERES IMRE:</i> A Bárány menyasszonya	103

<i>LENKEYNÉ SEMSEY KLÁRA:</i> Az új világ Jel 21,1-8	119
<i>HODOSSY-TAKÁCS ELŐD:</i> Júdeaiak Babilonban	135
<i>KÓKAI-NAGY VIKTOR:</i> Pál tanítása az úrvacsoráról az 1. Korinthusi levél alapján	147
<i>KOVÁCS ÁBRAHÁM:</i> Kijelentés, Szentírás és a dogma a 19. századi magyar teológiai vitákban	159
<i>FAZAKAS SÁNDOR:</i> Közösséggé formálódás a <i>reformatio vitae</i> jegyében	179
<i>KOVÁCS KRISZTIÁN:</i> Dietrich Bonhoeffer, a zenész teológus	199
<i>HÖRCSIK RICHÁRD:</i> A vallásszabadság és nemzeti függetlenség kálvinista gyökerei 1848/49-ben	213
<i>BARÁTH BÉLA LEVENTE:</i> Ferenc József és a magyarországi reformátusok, különös tekintettel az egyházalkotmány ügyére	223
<i>BODÓ SÁRA:</i> A bátorítás jelentősége a katechézisben	237
<i>HODOSSI SÁNDOR:</i> Kik tanítanak a református iskolákban?	253
<i>KIS KLÁRA:</i> Az erőszak értelmezésének változásai a keresztyénség történetében	265
<i>HORSAI EDE:</i> Cathedra	275
<i>HÉZSER GÁBOR:</i> A vigasztalásról	285
<i>GAÁL SÁNDOR:</i> Missziói feladatok és lehetőségek	295
<i>GONDA LÁSZLÓ:</i> Az egyház missziói természetéről	303
<i>SZABÓNÉ KÁRMÁN JUDIT:</i> Debreczen cigányai	327
<i>BEREK SÁNDOR:</i> Cigány/roma zenei és színpadi reprezentációk	339

KÖSZÖNTJÜK KOLLÉGÁNKAT
A TESTVÉRINTÉZMÉNYEKBEN!

KÁROLI GÁSPÁR REFORMÁTUS EGYETEM

<i>BALLA PÉTER:</i> Elhívás az Újszövetségben	355
<i>KOCSEV MIKLÓS:</i> A háromdimenziós „pálya mérete”: teológus – professzor – egyházvezető	365
<i>LITERÁTY ZOLTÁN:</i> Ambivalenciák a prédikátor személye körül	379
<i>NÉMETH DÁVID:</i> A keresztyén nevelés antropológiai alapjai	391

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS TEOLÓGIAI AKADÉMIA

<i>FODORNÉ NAGY SAROLTA:</i> A Makkai-féle „bocher-iskola”	425
<i>KÁDÁR FERENC:</i> A prédikáció helye az egyház életében	439

PÁPAI REFORMÁTUS TEOLÓGIAI AKADÉMIA

<i>NÉMETH TAMÁS:</i> Misszió, teológia, egyház egysége mint a megújulás feltétele	449
<i>VLADÁR GÁBOR:</i> „A kegyelemmel megerősített szív” (Zsid 13,9)	465

EVANGÉLIKUS HITTUDOMÁNYI EGYETEM

<i>HAFENSCHER KÁROLY:</i> Istentisztelet és elektronikus média	483
<i>SZABÓ LAJOS:</i> Milyen a jó igehirdetés?	503

KOLOZSVÁRI PROTESTÁNS TEOLÓGIAI INTÉZET

<i>BUZOGÁNY DEZSŐ:</i> 1568 – mítosz vagy valóság?	519
---	-----

<i>KÁLLAY DEZSŐ:</i> Elkötelezetten	525
<i>ŐSZ SÁNDOR ELŐD:</i> Tiszántúli püspökökhöz köthető könyvek az erdélyi gyűjteményekben	543
A KÖTET SZERZŐI	553
FEKETE KÁROLY FONTOSABB PUBLIKÁCIÓI	557
A SOROZAT EDDIG MEGJELENT KÖTETEI	563

BEKÖSZÖNTŐ

— |

| —

— |

| —

KUSTÁR ZOLTÁN:

„Hiszek az Ige diadalmas erejében!”

Dr. Fekete Károly életútja

Egyetemünk oktatója, püspökünk és egyben kedves kollégánk, dr. Fekete Károly ebben az évben hatvanéves lett. Fiatalos lendületét, mindig mosolygós arcát magunk elé képzelve talán nehéz elhinni ezt, de hát a számok nem hazudnak. Itt az idő tehát, hogy szeretetünket és megbecsülésünket – egyetemi hagyományainknak megfelelően – tisztelgő kötettel is kifejezzük felé. Egy kötettel, melyben kollégái, pályatársai írásaikkal ajándékozzák meg; kiki a maga szakterületéről. Tarka, sokszínű csokor ez, melybe, rektorként, örömmel illeszttem most bele eddigi pályájának rövid összefoglalását.

Dr. Fekete Károly 1960. január 8-án született Kisvárdán. Édesapja református lelkész, a gyakorlati teológia doktora, aki Tornyospálczán, Kabán, majd Nyíregyházán volt szeretve tisztelt lelkipásztor, a Nyírségi Egyházmege esperese, majd 1996-tól nyugdíjba vonulásáig Debrecenben a gyakorlati teológia professzora.

Általános iskoláit Tornyospálczán és Kabán végezte. 1974-ben iratkozott be a Debreceni Református Kollégium Gimnáziumába, ahol 1978-ban érettségizett. A következő tanévtől Miskolcon a Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola diákja lett, ahol orgona tanszakon Virágh Endre orgonaművész tanítványa volt. Már a következő évben bekapcsolódott a debreceni országos nyári kántorképző tanfolyam munkájába, s ugyanekkor vette kezdetét kutatói és publikációs tevékenysége is a hymnológia, az orgonatan és a liturgiátörténet területén.

1982-ben zenei érettségi vizsgát tett, majd beiratkozott jogelőd intézményünkbe, a Debreceni Református Teológiai Akadémiára. A szülői példa mellett gimnáziumi vallástanárának, dr. Rózsai Tivadarnak is jelentős szerepe volt abban, hogy a lelkész és a teológus közös hivatását választotta. Tanulmányait a sorkatonai szolgálat letöltése után, 1983-ban kezdte meg. Érdeklődése itt szinte mindenre kiterjedt: elmélyedt a rendszeres teológiában ugyanúgy, mint a gyakorlati teológiában, szakdolgozatát pedig az újszövetségi írásmagyarázat területén írta meg. 1988-ban első, 1989-ben második lelkészképesítő vizsgát tett jeles, illetve kitűnő eredménnyel.

1988-tól a debreceni Nagytemplomban végzett segédlelkészi, majd beosztott lelkészi szolgálatot. Már lelkipásztorként is bekapcsolódott a Teológiai Akadémia munkájába: előbb gyakornokként, majd tanársegédként a rendszeres teológiai tanszék oktatója volt. 1992-ben kapott felkérést arra, hogy főállású adjunktusként folytassa ezt a munkát. Ugyanebben az évben szentelték lelkésszé.

1995-ben szerzett – summa cum laude minősítéssel – doktori (PhD) fokozatot Kolozsvárott az Egyetemi Fokú Egységes Protestáns Teológiai Intézetben. Disszertációjának témája Makkai Sándor gyakorlati teológiai munkássága volt. Makkaiiban nem csak jó kutatási témára lelt, de példaképre is: mintát ahhoz, hogyan lehet összekapcsolni a gyülekezetek minőségi szolgálatát és – ennek alapjaként – az elmélyült, tudományos módszerekkel végzett teológiai munkát, s hogyan lehet mindezek mellett még a művészi kiteljesedés útját is megtalálni.

1996-ban egyetemünkön docensi előléptetésével egy időben kapott kinevezést a Gyakorlati Teológiai Tanszék vezetésére, s vált ezzel a liturgika, a homiletika és a lelkésképzéshez kapcsolódó gyakorlatok oktatójává. Szakmai felkészültsége és didaktikai érzéke hamar keresett oktatóvá tette: egyetemünk mellett óraadóként tanított a Debreceni Tanítóképző és a Hajdúböszörményi Óvóképző Főiskolán, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola egyházzenei tanszakán, valamint a Debreceni Egyetem Agrártudományi Centrumán is. 2009 és 2013 között a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézetnek is vendégtanára volt.

Felsőoktatási szakemberként sem szakadt el azonban a közegyházi feladatoktól. A Debreceni Egyházmegyének és a Tiszántúli Egyházkerületnek éveken át ének-zene ügyi előadója, sajtóügyi előadója, lelkész tanácsbírája és egyházmegyei tanácsosa volt. Az 1990-es megalapításától kezdve ő szerkesztette a *Nagytemplomi Gyülekezeti Élet* című gyülekezeti hírmondót, 1993-tól pedig alapítója és felelős szerkesztője lett a *Református Tiszántúli* egyházkerületi lapnak is. 1998-tól tagja a legrangosabb hazai protestáns teológiai szaklap, a *Theologiai Szemle* szerkesztőségének. Szerkesztőbizottsági tagja a *Collegium Doctorum*, a *Református Szemle* (Kolozsvár), az *Igazság és Élet* egyházi periodikáknak, a *Reformátusok Lapjának* pedig 2007 óta főmunkatársa. Az MRE Zsinatának 2003 és 2008 között rendes tagja, 2008-tól 2015-ig pedig póttagja volt.

1997-ben választották meg először egyetemünk rektorává, és lett ezzel a Debreceni Református Kollégium Igazgatótanácsának is az elnöke. Ez a rektori periódusa 2005-ig tartott. Egyetemi vezetőként és gyakorlati teológusként elévülhetetlen érdemei vannak a lelkész szak képzési struktúrájának modernizálásában, melynek keretében – az országban először – bevezetésre

került a kreditrendszer, a teológia szak és a lelkész szakirány különvált, a lelkész szakirány képzési ideje pedig egy évvel, az úgynevezett „hatodév” bevezetésével bővült. Ugyancsak az ő rektorsága alatt kezdte meg működését az egyetem doktori iskolája, indult be Debrecenben is a vallástanárképzés, s jöttek létre első szakirányú továbbképzéseink. A Debreceni Egyetemmel szoros kapcsolatokra törekedett, és jelentős szerepet vállalt a debreceni felsőoktatási intézmények integrációs folyamatában; ennek gyümölcse a város két egyeteme között létrejött társulási szerződés, közös képzéseink és az együttműködés számtalan egyéb formája.

2009-ben habilitált a budapesti Evangélikus Hittudományi Egyetemen, 2010-től pedig egyetemi tanári kinevezést kapott. Publikációs tevékenysége rendkívül termékeny és szerteágazó. Eddig csaknem 700 közleménye jelent meg, amelyből 192 tudományos jellegű. Szerzőként 9, szerkesztőként további 10 könyvet jegyez, míg az általa írt könyvrészletek száma 109, tudományos folyóiratcikkei pedig 61. Írásai, melyeket előszeretettel idéznek, illetve használnak tananyagként más felsőoktatási intézmények is, felölelik a homiletika, a hitvallásismeret, a zenetörténet, orgonatan és a liturgia területeit, de számtalan gyakorlati igemagyarázata és igehirdetése is megjelent. 1987-től tagja az MRE Doktorok Kollégiumának, 2005-től pedig a szervezet alelnöki tisztségét is ő tölti be; ugyanettől az évtől 2014-ig az MTA Debreceni Területi Bizottságának főtárgya volt. 2007-től 2011-ig a MAB Hit- és Vallástudományi Bizottságának volt tagja, 2009 és 2011 között a MAB szakértői testületének.

Második rektori periódusa 2011-től 2014 végéig, püspökké választásáig tartott. Ebben az időszakban integrálódott a Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola a hittudományi egyetembe, illetve zajlott az a felújítási projekt, melynek keretében a teljes debreceni református iskolahálózat, benne a Debreceni Református Kollégium és az egyetem megújulhatott; ez utóbbi projektből a Kollégium Igazgatótanácsának elnökeként számos feladat hárult rá.

2014 decemberében a Tiszántúli Református Egyházkerület gyűlekezetei (2015. január 1-jétől hatályosan) püspökükké választották, az ekkor újjászerveződő Zsinat pedig lelkészi alelnökévé választotta meg. Tanszékvezetői megbízatását egyházvezetői szerepbe lépve leadta ugyan, de az oktatásról ezt követően sem mondott le teljesen, s tart rendszeresen azóta is kurzusokat intézményünkben. Ha ideje engedi, örömmel tér vissza hozzánk nem csak fenntartói kötelezettségei okán, de saját öröme is, és vesz részt a hallgatók vagy az egyetem által szervezett konferenciákon, egyéb rendezvényeken.

Szolgálatát és tudományos eredményeit számos fórum ismerte el díjakkal, kitüntetésekkel. 2004-ben Károli Gáspár-díjban részesítette a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, 2005-ben pedig a Magyar Köztársasági

Érdemrend tisztikeresztje kitüntetést vehette át a Magyar Köztársaság elnökétől a teológiai oktatás reformjának és struktúraváltásának irányításáért, oktató-nevelő munkássága, szakmai-közéleti tevékenysége elismeréseként. 2005-ben a Debreceni Egyetem rektora a Debreceni Egyetemért Emlékéremmel fejezte ki köszönetét felé az egyetemi integráció előkészítésében végzett tevékenységéért, valamint a két intézmény együttműködésének eredményes fejlesztéséért. Ugyanebben az évben az Erdélyi Múzeum Egyesület Gr. Mikó Imre Emléklappal és éremmel tüntette ki. Dr. Fekete Károly a Magyarországi Református Egyház „Év könyve” díját – 2009-ben és 2014-ben – két kiadványával is elnyerte.

Áttekintve ezt a gazdag életutat, azt láthatjuk, hogy az minden téren egyházunk múltjában és jelenében gyökerezik. A lelkeszcshalád miliője, édesapja példája, gyermekkorának gyülekezeti tapasztalatai, a Debreceni Református Kollégium diákjaként eltöltött csaknem egy évtized, a pályája kezdetén végzett lelkészi szolgálat, a tudományos teológiaművelés és az ezerrétű közegyházi feladatok oly erős alapot, oly világos koordináta-rendszert, oly biztos védőhálót jelentettek és jelentenek számára, amelyek képesek elhivatottságában, barátságos, nyitott habitusában, egyháza iránt érzett „féltő szeretetében” megtartani. Olyan személy ő, aki az egyházból jön, az egyházban és egyházáért él, aki Krisztus és az egyház szolgálatában keresi és találja meg a maga hivatását.

Püspöki beiktatása során igehirdetésében – a százannyit termő búzamaz jézusi biztatására utalva – hitvallásszerűen ezt fogalmazta meg: „Hiszek az Ige diadalmas erejében! Hiszem, hogy a befektetett energiák, a jó kezdeményezések, a helyes döntések, a testvéri és a lelkészi akarás ma is meghozza gyümölcsét!” Ilyen tartalmas, gazdag életút az övé, melyben elképesztően gazdag a vetés és még gazdagabb az aratás. Tartalmas, gazdag életút, ahol a hit és a tudomány, a gyakorlati egyházi szolgálat és az igényes teológiaművelés kölcsönösen, csodás mértékben termékenyítik meg egymást – biztató, bár a bőség terén aligha elérhető példaként a legtöbbünk számára.

Mit is kívánhatnék végül most neki? Legyen hála Istennek eddigi pályafutásáért! Kívánom, hogy továbbra is ölelje őt körül az Atya gondoskodása, a Lélek bölcsessége és Krisztus megvidámító, áldó szeretete. Döntéseit, kezdeményezéseit és jóra törekvését támogassa továbbra is „az Ige diadalmas ereje”!

Dr. Kustár Zoltán
rektor